

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію та автореферат

Гаврутенко Лесі Анатоліївни

”Формування професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у процесі вивчення фахових дисциплін“

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю

13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження. Новий підхід у вищих навчальних закладах України є виправданим і доцільним з огляду на те, що у системі професійної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю здійснюється модернізація в контексті європейських вимог. Зміни у розвитку економічних процесів, виникнення різних форм власності і нових економічних відносин, розвинута інфраструктура сучасної економічної системи потребують від майбутнього фахівця фундаментальної економічної освіти, сформованості професійних вмінь, економічного мислення, опанування значною кількістю професійних компетенцій.

Головним завданням вищих навчальних закладів, які готують фахівців економічного напрямку, є теорія і практика професійної підготовки майбутніх фахівців нової генерації, здатних чітко уявляти закономірності розвитку економіки держави та особливості міжнародних ринкових відносин, практично застосовувати економічні знання на практиці, оскільки фахівці з економічної галузі є стратегічним ресурсом та інтелектуальним потенціалом суб'єктів господарювання.

Конкурентоздатність майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю залежить не тільки від якості оволодіння ними сучасними економічними знаннями, ступеня їх економічної та інформаційної культури, вміння мислити і діяти в категоріальній системі ринкової економіки, а й

значною мірою від рівня сформованості їх професійних вмінь у процесі вивчення фахових дисциплін.

Дисертанткою вдало визначена низка суперечностей, а саме між: сучасними вимогами професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів до виробничої діяльності в коледжі та низьким рівнем загальноосвітньої підготовки і розвитком суб'єктів навчально-виховного процесу; високими вимогами до сформованості професійних компетенцій, інтегрованих умінь і навичок та відсутністю цілісної методики їхнього формування; пріоритетом упровадження інноваційних технологій до професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів та домінуванням традиційних методів навчання; потребою вдосконалення та посилення творчої, професійно орієнтованої самостійної роботи майбутніх молодших спеціалістів з креативним підходом до вирішення фахових завдань та недостатнім рівнем сформованості продуктивних знань та практичних інтегрованих умінь майбутніх спеціалістів виконувати професійні функції у нестандартних виробничих ситуаціях; можливостями вдосконалення організації застосування інтерактивних технологій в процесі розвитку творчих здібностей майбутніх молодших спеціалістів та наявним рівнем науково-методичного забезпечення пізнавальної, виховної, квазіпрофесійної навчальної діяльності в економічних коледжах і практикою їх застосування у навчальному процесі.

Недостатнє теоретичне обґрунтування, методична розробленість та об'єктивні потреби удосконалення професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю обумовили вибір теми дисертаційного дослідження: „Формування професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у процесі вивчення фахових дисциплін”.

Гаврутенко Л.А. визначила мету, об'єкт та предмет дослідження, що дозволило накреслити завдання та їх виконати, про що свідчать результати дисертаційної роботи.

Провідна ідея наукового дослідження полягає в аналізі стану сформованості професійних вмінь у майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю; у визначенні організаційно-педагогічних умов формування професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю; у розробці та експериментальній перевірці ефективності структурно-функціональної моделі формування професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у процесі вивчення фахових дисциплін; конкретизації критеріїв, показників, рівнів сформованості професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю та удосконаленні методики вивчення фахових дисциплін.

Аналіз основного змісту дисертації показав наступне.

Дисертантка опрацювала достатній обсяг літературних джерел з педагогіки, психології і методики викладання, як вітчизняних так і зарубіжних вчених.

В цілому позитивно у першому розділі досліджено теоретичні аспекти формування професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у процесі вивчення фахових дисциплін. На стор. 40-41 автор зосереджує увагу на основні завдання процесу професійної підготовки майбутніх економістів (інформаційну культуру, вміння використовувати новітні інформаційні технології, застосовувати засоби, методи обробки і аналізу інформації, швидко орієнтуватися у професійному просторі та адаптуватися до змін, самостійно навчатися і розвиватися протягом трудової діяльності). Все це, дало можливість визначити головні складові професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів їх особливості, а також охарактеризувати компоненти навчання стор. 45-46 (цільовий, змістовий, процесуально-діяльнісний, оцінно-результативний).

На стор. 48-51 першого розділу, автором Гаврутенко Л.А. проаналізовано вимоги рамок кваліфікацій галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво», зокрема освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст з економіки підприємства», що дало можливість визначити виробничі функції, типові

завдання, права, професійні вимоги і провести класифікацію професійних вмінь та специфічних якостей майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю.

У другому розділі дисертації розглянуто науково-методичні основи формування професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у процесі вивчення фахових дисциплін. У параграфі 2.1 окреслено та визначено організаційно-педагогічні умови, а саме (виокремлення елементів навчання у процесі покрокової подачі змісту предметної інформації; використання міжпредметних зв'язків у процесі навчання; використання інформаційно - комунікаційних технологій; організація творчої, професійно-орієнтованої самостійної роботи майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю стор. 65-82). Автором був розроблений спецкурс «Бізнес планування» (рис. 2.3 стор.118, табл. 2.3 стор. 116), де використовувався дослідницький метод навчання, метод аналізу і розв'язання виробничих ситуацій, метод порівняння, проводились проблемні лекції, наприклад «Організаційно-виробниче забезпечення конкурентоспроможності продукції».

Заслуговує на увагу і має наукове значення, розроблена автором структурно-функціональна модель формування професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у процесі вивчення фахових дисциплін (стор. 83-85) яка складається з трьох блоків: методологічно-цільового; конструктивно-технологічного; діагностично-корегувального.

Дисертанткою Гаврутенко Л.А. професійно охарактеризовано 1-у організаційно-педагогічну умову (стор. 68-69) - виокремлення елементів навчання у процесі покрокової подачі змісту предметної інформації. Запропоновану умову конкретизувала на практичному рівні, а саме: з використанням і впровадженням тренінгових технологій, застосуванням нестандартних, виробничих ситуацій, вирішенням типових завдань, узагальнення фактів і.т.д. табл. 2.1; 2.2). Відповідно до визначених критеріїв та показників табл. 2.4 стор. 121 встановлено рівні (репродуктивний,

продуктивний, креативний) табл. 2.5. стор. 122-124 сформованості професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у процесі вивчення фахових дисциплін.

У третьому розділі відображено експериментальну перевірку ефективності моделі формування професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у процесі вивчення фахових дисциплін – описано методику та організацію проведення етапу дослідження, проаналізовано результати обробки одержаних даних.

Експериментальне дослідження тривало впродовж 2012-2016 рр. проводилося на базі Промислово-економічного коледжу Національного авіаційного університету за участі студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст», за спеціальністю: 5.03050401 «Економіка підприємства» (129 осіб) галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво».

Порівняння результатів у контрольних та експериментальних групах таблиця 3.3, 3.4, рисунок 3.1, 3.2 дало змогу встановити рівні сформованості професійних вмінь студентів у процесі формування експерименту. Непогано автором математично розраховано та теоретично обґрунтовано динаміку рівнів сформованості професійних вмінь за організаційно-пізнавальним критерієм таблиця 3.1; когнітивним таблиця 3.2; операційно-діяльнісним таблиця 3.3; контрольньо-рефлексивним таблиця 3.4. Важливого значення в розробці зазначеної проблеми, на нашу думку, мають одержані результати, які засвідчили позитивну динаміку щодо сформованості професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю, що в свою чергу, доводить доцільність та ефективність реалізації складових професійної підготовки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в авторській розробці спецкурсу «Бізнес планування», що містить тренінги, контрольні завдання, рольові, ситуативні вправи, завдання для самостійної роботи, комплексні контрольні роботи для перевірки рівнів сформованості професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у процесі як аудиторної, так і поза аудиторної роботи, та методичних рекомендацій для науково-педагогічних працівників щодо формування

професійних вмінь у майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю.

Впровадження. Основні результати дослідження впроваджено в практику роботи трьох вищих навчальних закладів 1-2 р.а.: Промислово-економічного коледжу Національного авіаційного університету (довідка № 130/1 від 10 червня 2016 р.), Смілянського промислово-економічного коледжу Черкаського державного технічного університету (акт впровадження № 59-а/02 від 16 травня 2016 р.) та Коледжу економіки і управління ДВНЗ Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (акт впровадження від 28 жовтня 2016 р.).

Загальні висновки дисертаційного дослідження адекватні його завданням, відображають зміст і структуру дисертації, чітко сформульовані, забезпечують цілісне сприйняття дисертаційної роботи. Мовностилістична культура дисертації належна, хоч не позбавлена певних огріхів. Бібліографічний опис у списку літератури зроблено з дотриманням установлених вимог.

У загальному відзначаючи достатній науковий рівень дисертаційної роботи Гаврутенко Л.А., зазначаємо, що робота не позбавлена певних

недоліків:

1. Вважаємо, що у вступі недостатньо аргументована актуальність теми дослідження. Передусім в обґрунтуванні наукового дослідження варто було згадати сучасні підходи до вимог, потреб роботодавців щодо підготовки фахівців нової генерації з економічного профілю, адже сформованість професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів розглядалася як умова, що реалізує взаємозв'язок між трудовою діяльністю та професійною підготовкою.

2. Варто було б зазначити, що саме не влаштовує автора в існуючій практиці підготовки майбутніх молодших спеціалістів у ВНЗ 1-2 р.а.? Які зміни необхідно провести? Ви як автор - дослідник, які рекомендації

можете запропонувати для підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у процесі вивчення фахових дисциплін?

3. На наш погляд, доцільно у першому розділі провести порівняльний, педагогічний аналіз і дослідити відмінність у формуванні професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю в процесі вивчення фахових дисциплін у ВНЗ 1-2 р.а. України та ВНЗ (коледжах) Європи.

4. У другому розділі автором розглянуто 2-у педагогічну умову (стор. 70-72) - використання міжпредметних зв'язків у процесі навчання ВНЗ I-II рівня акредитації, однак, не досліджено алгоритм їх реалізації між обов'язковими, нормативними, фаховими дисциплінами: «Планування та організація діяльності підприємства» - 216год., «Економіка і нормування праці» -162год., «Фінансовий облік» - 162год., «Інформаційні системи і технології на підприємстві» -162год., які входять у комплексний державний іспит зі спеціальності 0305 «Економіка і підприємництво». Робота набула б науково-практичного стилю, якщо б автор дослідила, по системі наступності вивчення, засвоєння фахових дисциплін, міжпредметні зв'язки, як складові педагогічних умов, які вважаються одними з найважливіших у формуванні професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю.

5. При дослідженні наукової теми, проведено опитування згідно виконання тестових завдань, щодо визначеності стану сформованості професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів із дисциплін: «Менеджмент» і «Планування та організація діяльності підприємства», але в дослідженні відсутня організація і методика самого проведення: (кількість учасників-студентів, курси (2-3), номери груп, назва (спеціальності) факультету, період та тривалість проведення (семестри).

6. У додатках дисертаційної роботи відсутні ОКХ, ОПП, навчальний план, навчальні програми, робочі програми, ККР, перелік екзаменаційних білетів, перелік питань для самостійної роботи з фахових дисциплін

професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю.

Але зазначені зауваження суттєво не знижують науковий ступінь дисертаційного дослідження Гаврутенко Л.А., яке є самостійним. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено в 17 одноосібних наукових працях, зокрема у 8 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, затверджених ДАК України; 1 – у закордонному науковому виданні; 8 – у збірниках матеріалів науково-практичних, міжнародних конференцій.

Таким чином, проаналізувавши зміст дисертаційного дослідження Гаврутенко Лесі Анатоліївни, можемо стверджувати, що воно написане на науково – теоретичному рівні, яке вирішує важливе наукове завдання в галузі теорії і методики професійної освіти, а саме - обґрунтування формування професійних вмінь майбутніх молодших спеціалістів економічного профілю у процесі вивчення фахових дисциплін та відповідає профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.062.15, вимогам пп.9,11-14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор - Гаврутенко Леся Анатоліївна - заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Національної академії статистики,
обліку та аудиту

10.05.2017р.

Теловата М.Т.